

Naudota literatūra:

1. Targamadžė V., Nauckūnaitė Z., Pečiuliauskienė P., Šimelionienė A., Girdzijauskienė S.(2014). Naujoji (Z) karta – prarastoji ar dar neatrastoji? [Rankraštis].- V.: SPPC, 2015.
2. Specialiosios pedagogikos ir psichologijos centro įgyvendinamo projekto „Pagalbos mokiniui efektyvumo ir kokybės plėtra, II etapas“, Nr. VP1-2.3-ŠMM-04-V-03-002, finansuojamo Europos socialinio fondo ir Lietuvos Respublikos bendrojo finansavimo lėšomis, konsultantų rengimo seminaro „Naujoji (Z) karta – prarastoji ar dar neatrastoji?“ medžiaga.
3. Naujosios (Z) kartos ugdymo pedagoginiai ir psichologiniai aspektai. Rekomendacijos pedagogams ir švietimo pagalbos specialistams. Specialiosios pedagogikos ir psichologijos centras. Vilnius, 2015.

Atmintinę paruošė Pasvalio r. sav. Švietimo pagalbos
tarnybos Pedagoginio psichologinio skyriaus
vyr. psychologė Simona Stapulionienė
Adresas: Sodų g. 21, Pasvalys,
tel.: 8-451-34284.

Pasvalio r. sav.
Švietimo pagalbos tarnybos
Pedagoginis psichologinis skyrius

Naujoji (Z) mokinių karta ir jų mokymosi motyvacijos veiksniai

Informacija pedagogams

2015 m.

Naujoji (Z) mokinių karta. Šiandienos pedagogui šiuolaikinė mokinių karta tampa dideliu iššūkiu. Šios kartos atstovais laikomi vaikai, kurie gimę 1995–2012 m. Naujosios (Z) mokinių kartos gyvenimą formuoja šiuolaikinės technologijos bei internetas. Šie mokiniai skiriasi ne tik savo mokymosi ir raidos ypatumais, bet ir komunikacija. Z kartos informacijos paieškos, idėjos, erdvė (vaizdai ir garsai), bendravimas iš esmės skiriasi nuo ankstesnių kartų. Natūralu, jog gyvenimo persikėlimas į virtualią erdvę keičia bendravimą ne tik šeimos rate, bet ir su aplinkiniais.

Ši karta kitų kartų, nes mokyti bet kur mažiau patrauklus pamokų - paskaitų formatas klasėje, jie nori mokyti panaudojant naujausias technologijas, bet kurioje erdvėje.

Naujajai (Z) kartai būdingos savybės: jie yra judrūs, gebantys atlikti daug veiklų vienu metu, pasitikintys savimi, mėgstantys naujoves, smalsūs, greiti, bendraujantys, drąsūs (nebijantys rizikuoti, suklysti ir pan.), atviri naujoms idėjoms ir naujai patirčiai. Deja, bet šiuolaikiniams mokiniams dažnai stinga dėmesingumo, tikslumo, atkaklumo, taisyklių ir normų laikymosi, gebėjimo bendradarbiauti tarpusavyje ar planuoti savo veiklą, kūrybingumo, noro dirbti savarankiškai, dažnai trūksta jiems ir vidinės mokymosi motyvacijos.

Vaikas turi matyti, kad tėvai gerbia mokytoją, o mokytojas gerbia jo tėvus. Svarbu nesiginčyti su vaiko tėvais, matant ir girdint vaikui. Itin reikšmingi reguliarūs pokalbiai su mokinio tėvais, nes tik tokiu būdu gaunama tiesioginė informacija, kaip vaikui sekasi namuose ir mokykloje. Kartais tėvai nepajėgūs nustatyti sritis, kur jų vaikui sekasi, kas yra jo stipriosios pusės, o kur jis patiria sunkumų. Todėl mokytojas, bendradarbiaudamas su vaiko tėvais turėtų išryškinti vaiko galias, o ne akcentuoti, ko jis dar nemoka.

Motyvacija nėra stabilus reiškinys. Vienose pamokose ar net darant skirtingo tipo užduotis, mokinį gali motyvuoti pati užduotis, veikla, o kitose— išorinės priežastys. Mokinio mokymąsi veikia veiksnių ir jų derinių gausa.

Labai svarbu mokinį matyti kaip visumą, veikiančią šeimos, bendraklasių, mokyklos, visuomenės sistemoje. Pastangos paveikti vieną mokinio mokymosi veiksnių, pvz., kelti susidomėjimą viena ar kita pamoka, sritimi, ieškoti netinkamo elgesio priežasčių, dažnai nesulaukia efekto, bet sisteminis poveikis, kuris apima visas ugdyme dalyvaujančias puses, gali sukelti teigiamus pokyčius.

Šie mažai motyvuoti mokiniai tampa tikru iššūkiu mokytojams, nes jų pastangos taikyti visas įmanomas motyvuojančias priemones, gali atsimušti lyg į sieną. Tokią grupę mokinių galima įvardinti problemine, kur vien mokytojo pastangos gali būti ir bevaisės. **Apažinus tokį mokinį yra būtinas mokytojų, švietimo pagalbos specialistų ir tėvų bendradarbiavimas.**

Mokinio šeima. Nustatyta, jog teigiamos įtakos mokinių pasiekimams mokykloje bei jų domėjimuisi mokslu turi tėvų įsitraukimas į vaiko gyvenimą padedant atlikti namų darbus, dalyvaujant mokyklinėse veiklose, skatinant mokinio pasiekimus po pamokų bei nuolat stebint mokinio akademinius rezultatus. Vaiko požiūrį į mokyklą suformuoja šeima ir mokytojas gali pasijusti bejėgiu, jei tėvai nebendradarbiauja su mokykla. Tačiau ir tėvai ne visada žino, kodėl jų vaikas nemotyvuotas ir koku būdu kelti jo mokymosi motyvaciją. Mokytojas turėtų atkreipti tėvų dėmesį į galimus vaiko motyvaciją mažinančius veiksnius:

*Ankstesnės vaiko nesėkmės. Jei vaikui mokykloje nesiseka, jis gali iš viso nebesistengti mokytis, nes nebetiki, kad jam pavyks. **Tokiu atveju būtinas nuolatinis vaiko drąsinimas ir namuose, ir mokykloje.**

*Nerealūs tėvų laukimai. Tėvai gali turėti nerealius lūkesčius, o vaikas jaustis, kad tų lūkesčių negali išpildyti.

*Tėvų požiūris į mokyklą. Vaiko motyvaciją mokyti mažina tie tėvai, kurie galvoja, jog mokykla nėra labai svarbi ir, kad neverta siekti geriausio galimo rezultato.

Naujamajai kartai reikia iššūkių, pastovaus ir greito grįžtamojo ryšio bei apdovanojimų. Taigi, keičiantis mokinių kartoms, kinta ir mokinių mokymosi ypatumai, o taip pat ir šiuolaikinių mokinių motyvavimas mokytis.

Kas yra pasiekimų motyvacija ir kokie jos tipai?

Motyvuotas—tai kažko siekiantis, darantis, aktyvus, energingas, atliekantis prisiimtus darbus. Vienus motyvuoja veikti vienos paskatos, kitus—kitos. Vienas mokinytis gali atlikti užduotį todėl, kad jam tai įdomu, kitas - kad gautų tėvų ar mokytojo paskatinimą, dar vienas - kad žinių galbūt prireiks ateityje, o ketvirtas - kad geras pažymys jam pačiam įrodo savo gebėjimus.

Vidinė pasiekimų motyvacija paprastai pasireiškia individo savarankiškumu, noru bei gebėjimu taikyti įvairias mokymosi strategijas, vidinei motyvacijai atsirasti ir jai palaikyti svarbus domėjimasis mokymosi medžiaga.

Išoriškai labiau motyvuoti mokiniai linkę orientuotis į mokymosi rezultata, o ne į patį procesą. Šiems mokiniams itin svarbus aplinkinių pritarimas bei išoriniai įvertinimo ženklai. Vidinė motyvacija sąlygoja aukštus pasiekimus, o vidinis susidomėjimas laikomas santykinai stabilium ir ilgai trunkančiu, tad dauguma mokytojų mano, jog "vertingesnė" yra visgi vidinė motyvacija. Tačiau svarbu skatinti ir išorinę motyvaciją, nes ji taip pat gali padėti siekti didesnių tikslų. Juolab, kad skaitmeninės kartos vaikų realybė kita—jie ir atradėjai, ir vartotojai, todėl jų motyvavimui svarbios ir vidinės, ir išorinės paskatos.

Kas padeda stiprinti mokymosi motyvaciją?

Aukščiausius įvertinimus gauna tie motyvuoti mokiniai, kuriems reikšmingos ne tik įgytos žinios, bet ir mokymosi procesas, taip pat draugų požiūris į juos, tėvų, mokytojų įvertinimas.

Pagrindiniai veiksniai, stiprinantys mokymosi motyvaciją yra tokie: mokymosi turinys, mokymosi strategijos, klasės atmosfera, mokinio savybės, mokinio šeima.

Mokymosi turinys. Ne visos pamokos ir ne visos temos vienodai įdomios mokiniams, tačiau motyvacija didėja, jei galima sužadinti jo smalsumą, sukelti domėjimąsi. Dar geriau, jei mokiniui pasakoma, kur ir kaip galima taikyti žinias. Priešingu atveju daugelis mokinių nematys mokymosi vertės. Itin svarbus ir *mokinio tikėjimas savo sėkme* - ar jis gali visa tai atlikti. Jei mokinys galvos, kad medžiaga yra labai vertinga, bet nepasitikės, kad užduočiai atlikti turi pakankamai gebėjimų, vargu, ar bandys ją įsisavinti. Ir atvirkščiai, jei mokinys tikės savo sėkme, tačiau nematys atliekamo darbo vertės, jis jausis atliekantis beprasmišką ir nenaudingą darbą.

Mokymosi strategijos. Ž kartos mokiniai patys yra aktyvūs, jų aplinka dinamiška, todėl ir mokymo (si) strategijos turi pasižymėti įvairove. Aktyvūs mokymo metodai turi žymiai didesnę svorį nei tradiciniai, tačiau mokymo procesui reikia įvairių metodų, jų kaitos ir derinimo. Renkantis mokymo strategiją svarbu atsižvelgti į konkrečią situaciją, mokinių amžių, patirtį, poreikius, dėstomą dalyką ir savo paties įgūdžius.

Klasės atmosfera. Tinkamą atmosferą klasėje gali padėti sukurti tam tikros mokytojo elgesio strategijos: *pažinti ir palaikyti gerus santykius su visais klasės mokiniais, aiškiai išsakyti klasės taisykles ir jų nuosekliai laikytis, sukurti motyvavimo sistemą, kuri skatintų pageidaujamą elgesį, kelti mokiniui tikslus ir teikti grįžtamąjį ryšį, kaip tikslas buvo pasiektas.*

Pagarbius santykius su mokiniais galima sukurti tada, kai mokytojas laikosi tų pačių taisyklių, kaip ir mokiniai (pvz., jei pamokos metu yra draudžiama naudotis mobiliais telefonais, tai toks pat draudimas galioja ir mokiniams, ir mokytojams); kai pamokoje vyrauja bendras teigiamas fonas, nes pastabos, papeikimai yra veiksmingesni, kai mokinys iš mokytojo yra girdėjęs ne vieną ir ne du paskatinimus, padrašinimus; kuomet pozityvus verbalinis ir neverbalinis bendravimas su mokiniais prasideda jiems tik įėjus į klasę; ir, kai mokytojo pagyrimai yra spontaniški, asmeniškai ir nuoširdūs, o pastabos išsakomos glaustai, neemocionaliai, tinkamu laiku ir tinkamoje vietoje.

Mokinio savybės. Tik mažą dalį mokinių galima būtų įvardinti nemotyvuotais mokytoji, kuriems ir mokymosi turinys, ir pats mokymosi procesas neteikia džiaugsmo, o išorinė tėvų bei mokytojų paskata yra neveiksminga. Tyrimai atskleidžia, jog nemotyvuoti mokiniai išsiskiria iš kitų savo nerimastingumu, jie mažiau emociškai stabilūs, sunkiau įveikia stresines situacijas, mažiau atviri patirčiai, naujoms idėjoms, nelinkę bendrauti ir bendradarbiauti, nesiekia tikslų, pasižymi menkesne savikontrolė.